

МІФОЛОГІЧНІ ДЖЕРЕЛА РОМАНУ ДОРІС ЛЕССІНГ «ШИКАСТА»

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Вип. 2 (36) 2016

УДК 821.111-3.09 (410)

Бура І. Міфологічні джерела роману Доріс Лессінг «Шикаста»; 13 стор.; бібліографічних джерел – 10, мова – українська.

Анотація. У статті проаналізовано мотиви та образи роману Д.Лессінг «Шикаста» крізь призму антропогенічних та есхатологічних легенд; здійснено типологічне зіставлення літературних та міфологічних образів. Акцентовано на специфіці художнього світосприйняття письменниці, своєрідній трансформації жанру наукової фантастики у творчості Д.Лессінг через взаємодію з апокрифами та індійською міфологією. З'ясовано психологічне підґрунтя образів божества, оповідей про «золоту добу» та «гріхопадіння».

Ключові слова: апокриф, Д.Лессінг, індійська міфологія, міф, наукова фантастика, психоаналіз, «Шикаста».

Англійська письменниця Доріс Лессінг, нобелівський лауреат 2007 року в галузі літератури, створила цикл науково-фантастичних романів «Канопус в Аргосі» (1972-1982), і першою з п'яти книг є «Шикаста». Цей твір залишився поза увагою літературної критики, частково його аналіз можемо знайти лише у працях Д. Вотермена [9] та С. Воткенс [10]. Д.Лессінг у передмові до роману наголосила на джерелах його виникнення, привертаючи увагу читача до Старого Заповіту. Однак міфологічні джерела цього твору не були предметом наукового дослідження, тому тема статті актуальна.

У романі «Шикаста» англійська письменниця метафорично осмислює міф про появу людей, золоту добу в історії людства та оповіді про «гріхопадіння», відповідно планета Земля отримує у творі дві назви: Роанда – у період розвитку духовності, Шикаста – у тисячоліття деградації. Як відомо, «образ «золотої доби» є в індійській, вавилонській, іудейській, грецькій, ацтекській, скандинавській та деяких інших міфологіях. Іноді «золота доба» слідує за «хаосом», але внаслідок порушення табу, через покарання за гріхи або з якихось інших причин настає занепад, котрий супроводжується рецидивами хаосу, наприклад, у вигляді стихійних бід (повінь, засуха) або у формі критичного занепаду моралі, руйнівних війн і т.д. До міфу про «золоту добу» дуже близьким є міф про «втрачений рай», в котрому часовий аспект зримо доповнюється просторовим» [3, с. 222].

Д.Лессінг пропонує художню гіпотезу про одухотворення первісних людей через втручання позаземних істот, котрі виводять землян на якісно новий духовно-інтелектуальний рівень, прилучивши їх до всезагального космічного розуму (у романі цей процес названо «Злукою»). Д.Лессінг художньо інтерпретує в «Шикасті» світові міфи про расу велетнів, котрі постають тут своєрідними вчителями землян, расою більш давньою (так само як у міфах). Інопланетяни-велетні зображені як істоти, «для яких не існувало не тільки понять

«зло» або «ворог», але навіть слів «опозиція», «протистояння» [...] Це була раса, з якоїсь причини не здатна оперувати поняттям ворожості» [2, с.57]. Водночас велетні зображені як виконавці волі більш розвинутої інопланетної цивілізації – Канопусу, і тут можна спостерегти подібність з міфами про двох творців – вище божество постає ініціатором світотворення, а здійснює його волю нижче божество [4]. Божественне начало канопіанців та велетнів обумовлюється їх позаземним походженням. Завдяки «Злуці» велетні й земляни-аборигени отримують вільний доступ до інформаційного поля вищої раси, канопіанців, – метафорично встановлюють зв'язок з Богом, «Роанда стає частиною Канопуса» [2, с.48].

Таким чином, авторка не вдається до переосмислення міфів про створення людей з глини (як це є у Біблії, китайських міфах про створення людей богинею Нюйвою) чи частин тіла божества, а намагається доповнити еволюційну теорію теософським аспектом. Люди, позбавлені вищої свідомості, названі в романі аборигенами, туземцями, вони такий собі початковий, вихідний, матеріал, на основі якого має бути сформована нова, одухотворена людина. Їх життя до втручання канопіанців трактується як тваринне, побудоване на інстинктах, а тому не зовсім людське. Мотив «Злуки» в романі «Шикаста» є художнім, модерно-філософським антропогенічним міфом – авторка акцентує на появі людини в момент виокремлення в її психіці вищої свідомості через контакт з божеством (Канопусом) і, тісно пов'язаної з ним, індивідуальної свідомості. Мовою психоаналізу – не-свідоме трансформується в певну вищу свідому цілісність, в якій переплітаються й взаємодіють «надсвідомість» та «свідомість» – людина чує голос Бога та контактує з ним, не відокремлюючи себе від нього [6].

Канопус постає в романі як персоніфікація божества, але не в одній іпостасі, а в образі величезної, високорозвинутої космічної цивілізації, здатної «вдихнути» в землян життя, подібно до

того, як роблять боги в антропегенічних міфах світу. Д.Лессінг художньо переосмислює гіпотезу про можливість передавання енергії на величезні міжгалактичні відстані, залучаючи в ролі своєрідних трансформаторів космічної енергії споруди з каменів та міста, спроектовані у формі різних геометричних фігур («Математичні міста»). «Функціонування Злуки залежало від постійного експлуатаційного обслуговування. Перш за все, спостереження за Каменями, їх позиціонування та репозиціонування [...] Далі, будівництво міст, розвиток інфраструктури, залучення та навчання туземців і підтримування гармонії, синфазності зі складною системою, з «вібраціями» Канопуса» [2, с. 48]. Д. Лессінг, очевидно, не випадково наділяє семантикою потужних енергетичних приймачів особливі камені та математично правильно спроектовані міста. Як відомо, гомеотричне планування, будівлі, наближені до правильної геометричної форми, були властиві й трипільській містобудівній традиції. Дослідники О.Кропачов та Я. Мулява згадують, що «трипільські міста розташовувалися концентричними колами, кільцеві вулиці перетиналися радіальними, які виходили до великого майдану в центрі поселення» [1, с. 283]. Про будівництво колових міст свідчить і «Велесова Книга». Крім цього, залишки дуже схожого колово-радіального ведійського поселення, теж із майданом посередині, збереглися в історичному кварталі Делі [1, с. 284]. Дослідники трипільської культури відзначають, що «при спорудженні осель трипільці користувалися знаннями з геометрії, використовували коло, квадрат, трикутник. За допомогою останнього будівельники завжди мали прямий кут і добивалися золотого перетину» [1, с. 284]. І цими математичними знаннями ведична культура володіла набагато швидше, ніж вчені Стародавньої Греції (Піфагор, Архімед). Майстри ведичної цивілізації «вважали, що енергетичне поле Землі збалансоване у квадратних формах, які символізують Землю. У Васту також прийнято, що на ділянках і в оселях, що мають квадратну або прямокутну форму, енергія рухається, як і по поверхні Землі. Тому будинки, які мають форму квадрата чи прямокутника, – найсприятливіші. [...] Предки українців знали таке поняття, як магічний, або священний, квадрат» [1, с. 275]. Таким чином, Д.Лессінг, відштовхуючись від існуючих археологічних свідчень та езотеричних оповідей про енергетичну потужність правильно спроектованих кам'яних споруд, пішла далі й художньо вмотивувала гіпотезу про можливість ретрансляції психічної енергії та інформації через місто-Квадрат, місто-Коло, місто-Трикутник і т.д.

Саме завдяки побудові математичних міст та правильному розташуванню Каменів у романі «Шикаста» вмотивується можливість «Злуки», котра робить свідомість людей частиною колективної свідомості галактичної спільноти Канопуса (що є своєрідним антиподом колективного несві-

домого (про яке писав К.-Г. Юнг [8]), зміст його не доступний свідомості людини). Це стає передумовою «золотої доби».

Відома в багатьох міфах «воля (бажання, закон) богів» художньо трактується в «Шикасті» як «головна мета галактичного розвитку – створення і розвиток Синів і Дочок Доцільності» [2, с. 48]. Доцільність, дотримання певних законів, які не потребують ніякого обґрунтування структурує життя людей Роанди, і «золота доба» постає своєрідною утопією, але обумовленою не соціальними, а психологічними факторами. Таке суспільство вибудовується людьми, позбавленими деструктивних імпульсів, котрі, мовою психоаналізу, асимілювали свою негативну Тінь (темне alter-ego), а тому не знають спокус та вагань, ego і Самість перебувають в одній площині, а це є передумовою появи ідеальної людини (таким завжди постає героєм чарівної казки у кінці сюжету).

Д.Лессінг пропонує художню модель телепатії як універсальної мови, зрозумілої всім розумним істотам системи Канопуса, котра, однак, мала певні обмеження: «Цей сутнісний взаємообмін, зрозуміло, був процесом надскладним. «Переплетення розумів» між планетою Роанда та системою Канопуса не означає, що кожна думка, що виникла в голові будь-якого жителя системи, ментально стає доступною для всіх інших жителів системи й, зокрема, планети Роанда. Спільним надбанням є мережа, засіб обміну; база для нього, сама по собі зовсім не статична [...] У процесі такого регулювання може бути визначено, що через систему можна передавати, а що ні. Відповідно велетні, залишаючись частиною «розуму» Канопуса, могли не знати того, що, на думку Канопуса, їм знати не слід...» [2, с. 48].

Оповідь про велетнів у «Шикасті» перегукується з індійською легендою (що міститься у ведах), яка «розповідає про те, що семеро мудреців ріші були посередниками між людьми та богами, зв'язуючою ланкою між ними, і коли ріші виконали свою місію на землі – передали землянам необхідні знання, то вони піднесли на небо й стали сімома зірками, утворивши сузір'я Великої Ведмедиці», по-санскритському Саптарші „Сім Мудреців”. [1, с. 272]. Так само в романі англійської письменниці велетні, передавши свої знання людям, змушені покинути Роанду після розірвання «Злуки». На відміну від ведійського тексту, велетні важко сприймають новину про необхідність покинути Роанду, оскільки «метою їх існування, сенсом їх життя була турбота про туземців, які неначе стали їх другим «я». А тепер над туземцями нависла перспектива виродження. Велетні виявилися в становищі більш здорового близнюка, котрого акушер може врятувати під час родів за рахунок смерті іншого» [2, с. 52]. Велетні постають у романі «Шикаста» також як уособлення добра та альтруїзму, уподібнюючись цим до біблійних ангелів-охоронців. Вони «не могли засвоїти поняття

паразитизму, крадіжки. Можливо, щось зникло з їх генетичної структури, хоча як могли відбутися такі зміни – незрозуміло» [2, с. 59]. Д.Лессінг художньо моделює гіпотезу про можливість енергетичного впливу космічних вібрацій на психіку живих істот, як у позитивному, так і в деструктивному плані. Так, після розірвання зв'язку між Роандою та Канопусом, математичні міста й Камені стають небезпечними для людей, завдаючи їм нестерпного фізичного болю через спектр свого випромінювання.

Д.Лессінг цілком по-новому осмислила мотив біблійного «гріхопадіння», змалювавши його, як швидко прогресуючу «дегенеративну» хворобу, котра вразила людство через раптову, несподівану, не спровоковану ними втрату зв'язку з божеством (Канопусом): «Наростаючі вібрації міста та Каменів вже завдали відчутної шкоди. То один, то інший туземець випускав крик болю або хапався за голову з виглядом дещо здивованим. Фізичний біль був для них чимось новим. Деяким за все життя ні разу не доводилося з ним стикатися. Хтось міг випадково зламати руку чи ногу, інколи траплялися хвороби, але так рідко, що згадка про них стиралася. Головний біль, зубний біль, біль у суглобах, негаразди із зором, слухом – весь цей сумний перелік фізичних недоліків, обумовлених дегенерацією, був їм не відомий. І ось раптом: періодично хтось із туземців хапався за голову, за груди, згинався від болю в животі, не розуміючи, що з ним сталося» [2, с.36]. Камені, так як біблійне Дерево пізнання [5, Буття3], роблять людей вразливими до болю і страждань, їх вібрації вражають людський мозок і послаблюють його роботу, стирається пам'ять, і населення Роанди опиняється на стадії первісного суспільства. «З наближенням до Каменів біль посилювався настільки, що деякі не витримували, верталися назад, кидалися в річку, щоб утопитися й покінчити зі стражданнями» [2,с.70].

Відтак, рай у романі «Шикаста» асоціюється з математичними містами, які збудували велетні, та поселеннями навколо них. Вигнання з раю – відповідно, з покидання цих міст, вібрації яких тепер не сумісні з життям людей. «Незабаром місто покинули всі. Вони залишили будинки, інтер'єр, їжу, одяг, свою культуру, цивілізацію – все, чого досягли в процесі розвитку. Вони тупцювали в траві під деревами, оточені тваринами. У лісі споруджувались житла з гілок та листя, навіть з утрамбованої землі. У керамічному горшку принесли з міста вогонь і культивували його у новому поселенні – скажемо без перебільшення – дикунів. Величезне вогнище позначило центр села, яке сформувалося стихійно [...] Спроби відродити міські майстерні та фабрики закінчилися невдачею, тому що зникли потоки енергії та технологія, котрою володіли велетні» [2, с.70].

Спільність художнього міфу Д.Лессінг та світових антропогенічних міфів полягає в тому,

що люди, в яких божество вдихнуло життя, спочатку досконалі, але далі подібність зникає – в романі англійської письменниці «гріхопадіння» відбувається не через порушення людьми якогось табу, а в наслідок зовнішніх факторів – космічної катастрофи, яка перервала «Злуку». Більшість блійних й апокрифічних оповідей пояснюють «гріхопадіння» пари ідеальних людей (а не великої спільноти) зриванням забороненого плоду, що призводить до пізнання добра та зла. У романі «Шикаста» втрата зв'язку з божеством обумовлюється космічними катаклізмами та втручанням агресивно налаштованих інопланетян – з'являється образ темного божества – мешканців системи Путіори та планети Шамат (на яких проектується роль біблійного змія-спокусника). У цьому контексті заслуговує на увагу праця Д.Д. Фрезера «Фольклорв Старому Заповіті», в якій знаходимо дуже цікаву інтерпретацію біблійного міфу про гріхопадіння. Вчений переконаний, що колись існували два різні перекази про гріхопадіння: в одному з них фігурувало тільки деревопізнання добра і зла, а в другому – тільки дерево життя, автор Біблії досить незграбно поєднав два перекази в один. Водночас «один з них залишив без змін, а інший скоротив та переробив до непізнаваності» [7]. Д.Д. Фрезер висловив припущення, що в первісній версії оповіді про гріхопадіння змії присвоїв собі безсмертя, обманом вкравши його в перших людей – «вмовив наших прабатьків з'їсти плід з дерева смерті, а сам з'їв плід з дерева життя і таким чином став безсмертним» [7]. Д. Лессінг у передмові до свого роману зазначила: «Шикаста», як і багато інших творів цього жанру, сягає корінням Старого Заповіту [...] Можна знайти багато цікавого, читаючи Старий Заповіт, котрий включає в себе, зрозуміло,Тору євреїв та апокрифи, а також багато інших джерел, у свій час проклятих, оголошених еретичними або просто неіснуючими» [2, с. 9]. Отже, апокрифи про існування дерева життя і дерева смерті, згадані Д.Д. Фрезером, могли бути відомі англійській письменниці. У романі «Шикаста» люди втрачають можливість гармонійного (райського) життя через втручання інопланетян з планети Шамат, котрі крадуть їх енергію так, як змії в апокрифічній оповіді краде призначене людям яблуко з дерева життя, позбавляючи їх безсмертя і щастя. Мешканці планети Шамат, втручаючись в енергетичний зв'язок Канопуса та Роанди (божества та людства), провокують виникнення «дегенеративної» хвороби. «Чим слабше зв'язок між Канопусом і Шикастою, тим краще для Шаммат. Шаммат не може паразитувати на здоровому організмі. Добро для них отрута. Якість Злуки була набагато вища за їх можливості. Вони вичікували й дочекались свого моменту. І вже крадуть енергію, вже наживаються на краденому...» [2, с.59]. Водночас образ планети Шаммат постійно залишається ніби «за кадром», її стратегія згадується крізь призму сприйняття земних людей, які проходять випробовування її впли-

вом. Шаммат постає неперсоніфікованим злом, яке незримим чином проникає в душі жителів Шикасти, котрі «внаслідок збігу обставин, до яких вони зовсім не причетні, на котрі не мають ніякого впливу, перетворюються в щось менше, ніж їх власні тіні» [2, с.59].

Декілька разів Роанда (у період існування «Злуки») названа садом (алюзія на Едемський сад): «Роанда, тапер Шикаста, втомлена, пограбована, подібна до багатого саду, що залежить від джерела вод, на перший погляд, невичерпних. Виявилось, однак, що ресурси не такі вже й не вичерпні. Сад міг би зачахнути, але слабого потоку енергії з Канопуса вистачило, щоб підтримати Шикасту й берегти її від загибелі. Однак до цього слабого потоку присмокталась Шаммат. [...] Ми вважали, що при мінімальній підтримці наш «сад» не пропаде. Але для того, щоб забезпечити таку підтримку, необхідно виявити ворога...» [2, с.59].

«Дегенеративна» хвороба (тобто «гріхопадіння») у романі Д.Лессінг трактується як відокремлення індивідуальної свідомості від надсвідомості, що породжує гординю, егоїзм, заздрість, жадібність... Втрата людством зв'язку з Канопусом відповідає втраті людиною зв'язку з Богом у Біблії, що прирікає її на біль, страждання, горе... «Усвідомити себе як індивіда – в цьому суть дегенеративної хвороби. Кожен громадянин Канопуса навчений цінувати себе як особистість лише тою мірою, в якій він перебуває в гармонії із загальним Планом, з Еволюцією» [2, с.52]. Відповідно «загальний План» чи «Еволюція» асоціюються з волею Бога (у Біблії) або колективною Свідомістю (психоаналіз). Д.Лессінг надзвичайно яскраво описує втрату людьми зв'язку з «надсвідомістю» (з Самістю в образі Канопуса), моделюючи занепад розвинутої цивілізації до рівня первіснообщинного ладу: бідні люди «не розуміли, чого позбулися і що шукають. Втрата енергії збільшилася катастрофічно, виснаження досягло високої фази, судячи з того, що відбувалося на вулицях» [2, с. 67]. Обличчя людей втратили ознаки здорового глузду, а «очі, ще недавно дружелюбні, спокійні, нервово сіпались геть або дивилися наскрізь» [2, с. 67], нікого не помічаючи. Дегенеративною хворобою пояснюється й втрата довголіття (як і в Старому Заповіті, де теж йдеться про зменшення тривалості життя наступних поколінь): «Якщо раніше людина помирала, не доживши до тисячолітнього віку, то казали, що їй не пощастило, а тепер стало зрозуміло, що тривалість життя втратить стабільність. Уже помирили і молоді, дуже молоді, діти і новонароджені. Така ситуація запанувала на Шикасті через рік після провалу «Злуки» [2, с. 73]. Відтак, Д.Лессінг художньо моделює взаємозалежність духовно-інтелектуального розвитку й тривалості життя людей, відштовхуючись від старозавітної оповіді про втрату Адамом та Євою безсмертя після гріхопадіння.

Роман «Шикаста» акцентує на циклічності життя на Землі, на зміні епох та цивілізацій (подібний мотив в індійських ведах – день та ніч Брахми). Англійська письменниця осмислює зародження культів, вірувань і загалом фольклору як єдиний можливий спосіб збереження згадки про золоту добу, втрачену культуру та вищу расу вчителів у період психологічного зламу. Так, посланець Канопуса Джахор поширює «серед туземців ряд пісень та історій, присвячених зміні ситуації. Містами північної півкулі вирушили гінці із завданням розповісти представникам туземців, що наближається час випробовувань [...] Пісні говорили про те, що велетні покидають планету» [2, с.63]. Пісні, складені велетнями, стають своєрідними релігійними гімнами, які виконують земляни, навіть не розуміючи їх суті. Д.Лессінг пояснює виникнення міфів про богів втратою пам'яті про «золоту добу» та механічним повторенням текстів, розуміння яких залишалось поза межами свідомості людства: «Оповідачі співали про богів, котрі навчили їх всьому і котрі обов'язково повернуться. Передбачений з самого початку мотив «другого пришествя», яке всюди надійно закріпилося в пам'яті» [2, с.63]. Таким чином, у роман вплетені оповіді про пророків, відомі зі Старого Заповіту. Одним з уособлень таких пророків є Джохор.

Отже, у романі «Шикаста» художньо трансформовано апокрифічні та біблійні оповіді Старого Заповіту. Поява перших людей асоціюється із одухотворенням вже існуючих на землі напівдиких племен через прилучення їх до колективного світового розуму (космічної цивілізації Канопусу) – зародженням свідомості відбувається внаслідок встановлення зв'язку з «надсвідомістю» (вищою свідомістю, Самістю). Одухотворення людей у міфах, апокрифах, Біблії відбувається через вдихання Богом душі у бездиханне (створене з глини, пороху...) тіло, а в романі Д. Лессінг перспективу гармонійного («райського») життя отримують туземці завдяки енергії Канопусу, яка є метафорою божественного подиху. Образи велетнів, згадані в Старому Заповіті, тут отримують цілком нову інтерпретацію, оскільки постають вчителями туземців, прививаючи їм основи вищої цивілізації. Побудовані ними математичні міста, а також конструкції з Каменів стають складними енергетичними передавачами (і цей мотив, очевидно, базується на археологічних та фольклорних свідченнях про індійські та трипільські містобудівні конструкції).

Джерело мотиву гріхопадіння Д.Лессінг знаходить в апокрифі про те, як змії вмовив перших людей з'їсти плід з дерева смерті (внаслідок чого для них недоступним стало безсмертя), а сам з'їв плід з дерева життя і таким чином отримав безсмертя. Згідно з цим апокрифом, Бог виступає люблячим, а не грізним, оскільки він не карає Адама і Єву за пізнання добра і зла, вони самі вимушені покинути рай через набуту

смертність. Так само в романі «Шикаста» люди через втручання планети Шаммат втрачають можливість енергетичного зв'язку з Канопусом, позбуваються досягнень цивілізації – їх покидання раю змодельоване як повернення до первіснообщинного ладу. Д.Лессінг художньо осмислює тему пророків – ними в романі «Шикаста» стають посланці з Канопуса, які через

легенди, пісні й притчі намагаються зберегти спогади про втрачений рай й налаштувати людей на «друге пришестя». Модерно переосмисливши образ біблійного пророка, письменника створює багатогранний образ головного героя – Джохора, який шляхом численних реінкарнацій намагається підтримати іскри духовності в жителях Шикасти.

Література

1. Кропачов О., Мулява Я. Роль традиційного помешкання у розвитку цілісної особистості українця (Ведична спадщина України) / О. Кропачов, Я. Мулява // Українознавство. – 2007. – №2. – С. 270-298.
2. Лессинг Д. Шикаста / Дорис Лессинг. – Санкт-Петербург: Амфора, 2008. – 400с.
3. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа / Елезар Моисеевич Мелетинский. – [2. изд., репринтное]. – М.: Вост. лит. РАН, 1995. – 407 с.
4. Міфи України. За книгою Георгія Булашева «Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях» / Пер. Ю. Буряка. – К.: Довіра, 2006. – 387с.
5. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. – Рим: Видавництво ОО. Василян, 1988.
6. Тиховська О. Космогонічні міфи у світлі психоаналізу // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – Випуск 1 (35). – Ужгород, 2016. – С.101-105.
7. Фрээр Д. Фольклор в Ветхом Заветі. (Глава 2. Грехопадение) [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Frez_2/02.php
8. Юнг К.-Г. Структура психики и архетипы / Карл Густав Юнг. – М.: Академический Проект, 2007. – 303 с.
9. Waterman David Identity in Doris Lessing's Space Fiction Youngstown / David Waterman. – N.Y.: Cambria Press, 2006.
10. Watkins Susan Doris Lessing: border crossing. – New York: Continuum, 2009.

ІринаБура

МИФОЛОГИЧЕСКИЕ ИСТОЧНИКИ РОМАНА ДОРИС ЛЕССИНГ «ШИКАСТА»

Аннотация. В статье проанализированы мотивы и образы романа Д.Лессинг «Шикаста» сквозь призму антропогенных и эсхатологических легенд; осуществлено типологическое сопоставление литературных и мифологических образов. Акцентировано на специфике художественного мировосприятия писательницы, своеобразной трансформации жанра научной фантастики в творчестве Д.Лессинг через взаимодействие с апокрифами и индийской мифологией. Выяснено психологическую подоплеку образов божества, рассказов о «золотом веке» и «грехопадении».

Ключевые слова: апокриф, Д.Лессинг, индийская мифология, миф, научная фантастика, психоанализ, «Шикаста».

IrynaBura

MYTHOLOGICAL SOURCES OF DORIS LESSING'S NOVEL «SHIKASTA»

Annotation. In the article motives and characters of Doris Lessing's novel «Shikasta» are analyzed through the prism of antropogenic and eschatological legends; typological comparison of literary and mythological characters is made. The emphasis is placed on the specific features of artistic world perception of the writer, original transformation of science fiction in the D. Lessing's works through the interaction of apocrypha and Indian mythology. The psychological basis of deity images, the stories about "golden age" and "the Fall" are elucidated.

Key words: apocrypha, D.Lessing, Indian mythology, myth, science fiction, psychoanalysis, «Shikasta».

Стаття надійшла до редакції 26.10.2016

© Бура Ірина Олегівна – викладач кафедри іноземних мов ДВНЗ «Ужгородський національний університет».